

Raport nt. nowych zagrożeń fitosanitarnych dla Polski z dnia 14.03.2019

1. Pierwsze wykrycie bakterii *Xylella fastidiosa* Wells et. al. w Portugalii

W raporcie nt. nowych zagrożeń fitosanitarnych dla Polski nr 5 i 7, podano informację nt. rozmieszczenia geograficznego i żywicieli *Xylella fastidiosa*, która w krajach Unii Europejskiej podlega obowiązkowi zwalczania. Bakteria poraża 563 gatunki roślin (EFSA, 2018), głównie drzew i krzewów liściastych (ozdobnych, owocowych i leśnych), a rzadziej roślin zielnych. W listopadzie 2018 r. *Xylella fastidiosa* została po raz pierwszy stwierdzona w Portugalii, w gminie Vila Nova de Gaia na północy kraju. Patogena wykryto na roślinach lawendy hiszpańskiej (*Lavendula dentata*) nie wykazujących objawów porażenia, rosnących na klombie na terenie ogrodu zoologicznego. W trakcie dalszych lustracji poszukiwawczych w obrębie wyznaczonych stref porażenia i bezpieczeństwa wykryto kolejne porażone rośliny lawendy hiszpańskiej (44 sztuki) i lawendy drobnolistnej (*Lavendula angustifolia*) (6 sztuk), rosnące na klombach, w kolejnych 4 stanowiskach znajdujących się w niewielkiej odległości od siebie. W badaniu są próby pochodzące z kolejnych roślin rosnących w obrębie wspomnianych stref. Ponadto w szkółce znajdującej się w odległości ok. 1 km od miejsca wykrycia porażonych roślin stwierdzono występowanie *X. fastidiosa* na roślinach rozmarynu lekarskiego (*Rosmarinus officinalis*), bylicy drzewkowatej (*Artemisia arborescens*) i *Coprosoma repens* (po 10 szt. roślin z każdego gatunku). Wspomniana szkółka produkuje rośliny wyłącznie w celu wysadzenia na terenach zielonych w obrębie gminy Vila Nova de Gaia, co ogranicza obszar, na którym mogą znajdować potencjalnie porażone egzemplarze. Przytoczony przykład wskazuje na rozprzestrzenianie się *X. fastidiosa* w Europie pomimo podejmowania działań w celu wyniszczenia tego patogena.

Literatura

EFSA, 2018, Update of the *Xylella* spp. host plant database, EFSA Journal 2018;16(9):5408, 87 pp. doi: 10.2903/j.efsa.2018.5408

2. Występowanie *Paropsisterna selmani* Reid et de Little w Irlandii i Wielkiej Brytanii.

Paropsisterna selmani (Reid et de Little) jest chrząszczem z rodziny stonkowatych (*Coleoptera: Chrysomelidae*). Został on opisany jako nowy gatunek dla nauki stosunkowo niedawno, bo w 2013 r., ale wcześniej pod nazwą *Paropsisterna gloriosa* był znany jako szkodnik eukaliptusa na wyspie Tasmanii (Australia). Ponadto, w 2007 r. gatunek ten, został stwierdzony w hrabstwie Kerry w Irlandii na *Eucalyptu nitens*, lecz zidentyfikowano go jako *Chrysophtharta gloriosa*. Opis gatunku *P. selmani* oparty jest na morfologii osobników pochodzących z Tasmanii oraz Irlandii. W 2015 r. *P. selmani* po raz pierwszy stwierdzono w Wielkiej Brytanii na kilku roślinach eukaliptusa w ogrodzie botanicznym w Surrey (południowo-wschodnia Anglia). Jak dotąd nie stwierdzono obecności szkodnika w innych krajach. Uważa się, że gatunek ten pochodzi z Tasmanii, a na Wyspy Brytyjskie został zawleczony wraz z materiałem roślinnym.

Jedynymi żywicielami *P. selmani* są eukaliptusy (*Eucalyptus* spp.). Na Tasmanii gatunek ten był notowany na miejscowych gatunkach eukaliptusa (*E. brookeriana*, *E. dalrympleana*, *E. rubida* and *E. gunnii*) oraz na sprowadzonym do uprawy gatunku *E. nitens*. W Irlandii został on stwierdzony na szeregu gatunków eukaliptusów. (*E. glaucescens*, *E. globulus*, *E. gunnii*, *E. johnstonii*, *E. moorei*, *E. nicholii*, *E. nitens*, *E. parvula*, *E. pauciflora*, *E. perriniana*, *E. pulverulenta*, *E. vernicosa* i *E. viminalis*).

W Polsce eukaliptusy uprawiane są głównie w pojemnikach wystawianych latem na tarasy lub balkony, a zimą umieszczanych w pomieszczeniach zabezpieczonych przed mrozem. Rozwój *P. selmani* na roślinach uprawianych w taki sposób byłby możliwy. Istnieją wprawdzie odmiany eukaliptusa odporne na mróz, lecz możliwości przetrzymywania *P. selmani* w gruncie w naszych warunkach klimatycznych wydają się być ograniczone.

Larwy *P. selmani* żerujące na liściu eukaliptusa (po lewej) i chrząszcz *P. selmani* (po prawej) (fot. po lewej <http://www.brc.ac.uk/psl/photo/paropsisterna-selmani-reid-de-little-2013>; fot. po prawej Udo Schmidt, <https://www.flickr.com/photos/coleoptera-us/16927532173>)

3. *Enigmadiplosis agapanthi* Harris, Salisbury et Jones nowy szkodnik agapanta w Anglii.

Agapant afrykański (*Agapanthus africanus*) to wieloletnia roślina kłączowa należąca do rodziny amarylkowatych (*Amaryllidaceae*), pochodząca z Republiki Południowej Afryki. W Polsce jest głównie ona uprawiana w pojemnikach jako roślina ozdobna, ze względu na brak możliwości zimowania w gruncie. Wykorzystuje się ją jako dekorację balkonów i tarasów, lecz na zimę rośliny zostają przeniesione do pomieszczeń, gdzie panują temperatury dodatnie.

W 2014 r. w prywatnym ogrodzie w Surrey (Anglia) stwierdzono żerowanie w pąkach kwiatowych agapantu larw muchówek pryszczarkowatych (Diptera: Cecidomyiidae). Analiza morfologii dorosłych muchówek wyhodowanych z larw pozwoliła uznać, że jest to gatunek nowy dla nauki, który w 2016 r. opisano pod nazwą *Enigmadiplosis agapanthi*. Gatunek ten prawdopodobnie pochodzi z Republiki Południowej Afryki, miejsca pochodzenia agapantu, gdzie stwierdzono uszkodzenia roślin wywołane przez pryszczarki, podobne do obserwowanych w Anglii, lecz nie zidentyfikowano owadów do gatunku. Poszukiwania szkodnika w Anglii doprowadziły do wykrycia kolejnych jego stanowisk na agapancie w południowej części kraju (15 stanowisk) i hrabstwie West Yorkshire (1 stanowisko).

Larwy szkodnika uszkadzają pąki kwiatowe, które nie rozwijają się w kwiaty, lub jeżeli kwiaty zostają wytworzone są one zdeformowane.

Zważywszy na sposób uprawy agapanta w naszym kraju (latem na balkonach i tarasach, zimą w pomieszczeniach) rozwój *E. agapanthi* na tej roślinie w Polsce należy uznać za prawdopodobny.

Osobnik dorosły *E. agapanthi* (fot. Keith Harris, Wielka Brytania)

Uszkodzenia spowodowane przez *E. agapanthi* na agapanecie: kwiatostan uszkodzony w stopniu umiarkowanym (po lewej), pojedynczy kwiat silnie uszkodzony (po prawej)
 (fot. Hayley Jones, <https://www.rhs.org.uk/science/plant-health-in-gardens/entomology/rhs-projects-on-plant-pests/agapanthus-gall-midge>).

4. Pierwsze wykrycie bakterii *Pantoea stewartii* subsp *stewartii* (Smith) Mergaert, Verdonck et. Kersters (syn. *Erwinia stewartii* (Smith) Dye) w Słowenii.

W raporcie nt. nowych zagrożeń fitosanitarnych dla Polski nr 5, podano informację nt. bakterii *Pantoea stewartii* subsp *stewartii* stwarzającej zagrożenie dla upraw kukurydzy w Europie. **W krajach Unii Europejskiej gatunek ten podlega obowiązkowi zwalczania.** Występuje ona w Ameryce Północnej, Środkowej i Południowej, Afryce oraz Azji. Patogen był w przeszłości notowany w kilku krajach europejskich, lecz ostatnio wykazywano jego obecność tylko na Ukrainie i we Włoszech. W listopadzie 2018 r. obecność bakterii wykazano na kukurydzy w dwóch stanowiskach w zachodniej części Słowenii. W każdym stanowisku było porażonych około 30 roślin kukurydzy. Są to dwa pierwsze przypadki wykrycia patogena w tym kraju, co świadczy o jego rozprzestrzenianiu się w Europie.

5. Wykrycie owadów i nicieni w roślinach do sadzenia przewożonych do Włoch w bagażach pasażerów.

W styczniu 2019 r. podczas kontroli granicznej pasażera, który przyleciał na lotnisko w Palermo na Sycylii (Włochy) stwierdzono w jego bagażu obecność roślin do sadzenia ananasa (*Ananas comosus*) i palmy kokosowej (*Cocos nucifera*) pochodzące ze Sri Lanki. Rośliny te nie zostały zaopatrzone w świadectwo fitosanitarne, a ponadto były one silnie porażone przez szkodniki roślin – nie spotykane jak dotąd w Europie roztocze z gatunku *Dolichotetranychus floridanus*, owady: *Dysmicoccus brevipes* i inne czerwce mączyste (*Pseudococcidae*) oraz bliżej nieokreślone nicienie. Ponadto kolejny pasażer, który przybył drogą morską do portu w Palermo, przewoził rośliny figowca pospolitego (*Ficus carica*) również nie zaopatrzone w świadectwo fitosanitarne. Rośliny te były silnie porażone przez niezidentyfikowane czerwce mączyste (*Pseudococcidae*). Rośliny przewożone przez obu pasażerów zostały zniszczone.

Powyższy przykład wskazuje, że rośliny pochodzące z krajów nieeuropejskich, przewożone w bagażach pasażerów mogą być porażone przez organizmy szkodliwe, a tym samym stwarzać zagrożenie fitosanitarne dla upraw na terytorium Europy. Należy również mieć

na uwadze, że taki „import”, w szczególności roślin do sadzenia, jest całkowicie zakazany. W przypadku kontroli granicznej bagażu na granicy zewnętrznej UE materiał zostanie zatrzymany, a może być również nałożona na podróżnego kara pieniężna.